

**СПЕЦИФІКА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В
ДИЗАЙНІ ПЛАКАТИВ З КУРСУ «МИСТЕЦТВО» В 10 КЛАСІ
(НА ПРИКЛАДІ ТЕМИ «МУЗИЧНО-ТАНЦЮВАЛЬНА
КУЛЬТУРА ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ: МІЖ ЕТНІЧНИМ КОДОМ ТА
СВІТОВИМ ВИЗНАННЯМ»)**

*Делех Богдан,
магістрант спеціальності В2 Дизайн
Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Поліщук Олена
професор, доктор філософських наук, професор кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну,
Житомирський державний університет імені Івана Франка
(Житомир, Україна)*

Перед сучасною українською дизайнерською спільнотою постає важливе завдання: візуально та естетично привабливо здійснити оформлення навчальних матеріалів, що привернуть увагу старшокласників на уроках з інтегрованого курсу «Мистецтво», а також допоможуть їм орієнтуватися у великих обсягах навчального матеріалу. Сучасна профільна середня освіта перебуває на стадії трансформації та модернізації, це реалізовується в умовах освітньої політики «Нова українська школа». Так, у 2027-2028 н.р. МОН України заплановане пілотування навчальних матеріалів для учнів 10-го класу, зокрема з предметів мистецької освітньої галузі. Але сьогоднішні старшокласники – це покоління «візуалів», для яких візуальний образ часто несе більше інформації, ніж текстовий блок. До того ж, в умовах реалій воєнного стану постає проблема опрацювання навчального матеріалу самостійно. Відтак значимим помічником в цьому може стати навчальний плакат, який виступає своєрідним «навігатором», де поєднано яскраві візуальні проєкції з короткими інтерактивними схемами, таблицями, інфографіками тощо, що полегшує зміст матеріалу.

Ознайомившись зі змістом навчальної програми з інтегрованого курсу

«Мистецтво. 10-11 класи» (рівень стандарту), ми зрозуміли, що його авторський колектив використовує концепцію «Мистецтво культурних регіонів світу: африканський, американський, далекосхідний, індійський, арабо-мусульманський» [4]. Особливої уваги від педагога та візуальної інтерпретації від дизайнера щодо висвітлення навчального матеріалу потребують складний термінологічний апарат, специфіка культурних особливостей країн регіону і суперечливий контекст інформації, що знаходиться у відкритих джерелах [2]. На основі аналізу навчально-методичних публікацій з цієї теми вчителів-практиків, що висвітлюються на відкритому освітньому Інтернет-порталі «Всеосвіта», з'ясовано, що приділяється велика увага складності змістового навантаження наявних плакатів і їх непривабливому естетичному оформленню. Як зазначають науковці Т. Зузяк, С. Кізім, О. Марущак, В. Соловей, графічна складова при розробці навчальної літератури про мистецтво має важливу роль, адже вона є основою для розробки композиції та художнього оформлення продукції. Графіка не лише допомагає візуалізувати ідеї, але й є мостом між творчою задумкою автора і практичною реалізацією виробу з боку, зокрема, дизайнера, забезпечуючи його естетичну привабливість [1, с. 54].

Тому при розробці навчального плакату за мету поставлено наступне: на основі аналізу засобів і способів візуалізації здобутків мистецтва американського культурного регіону, зокрема Латинської Америки, створити дизайн-продукт на тему: «Музично-танцювальна культура Латинської Америки: між етнічним кодом та світовим визнанням».

Варто врахувати, що Латинська Америка - регіон, багатий на мистецьку спадщину, найяскравішим проявом якої є різноманітна музично-танцювальна культура. Музично-танцювальна культура Латинської Америки виникла як результат поєднання індіанської, європейської (іспанської та португальської) та африканської культури, що сформувало унікальне поєднання, у якому європейська мелодика й гармонія поєдналися зі складною африканською ритмікою та місцевими індіанськими традиціями, породивши нові самобутні

жанри [5.] Кожна країна пропонує власний неповторний стиль. Так, Аргентина - пристрасть і ностальгія, а танго – її головний танець країни. Це музика з європейським звучанням, драматична й часто сумна. Її головний інструмент - бандонеон, який звучить так, ніби «плаче», поки танцюристи ведуть мовчазний, але напружений діалог у танці. А Бразилія – це карнавал і ритми, самба - вибухова енергія з африканським корінням і гучними барабанами, загалом її культура - це свято, танці та великі карнавали. Домініканська Республіка – тут можна в навчальному плакаті візуалізувати романтику і простоту окремих мистецьких інновацій. Наприклад, це батьківщина меренге та бачати. Домініканська музика - це танець, який доступний кожному: від швидкого ритму меренге до повільної й чутливої бачати, її особливий звук створюють металевий гуїро та гітарні перебори. Куба – своєрідне Серце Латини. Тут народилися румба, ча-ча-ча та мамбо – танці, що стали основою сучасної сальси. Кубинська культура поєднує іспанську гітару та африканську перкусію.

Під час художнього проектування навчальних видань важливо врахувати специфіку предмету, складність матеріалу, візуальний інструментарій та естетику кінцевого продукту. Мета навчального плакату – подати складні дані у зрозумілій візуальній ряд, який глядач зможе швидко обробити та запам'ятати. Важливо розуміти, на він має звернути увагу в першу чергу, тут доцільно використати правило ієрархії «3-30-3», а саме: 3 секунди на заголовок і головне зображення, щоб зосередити увагу; 30 секунд, щоб підтримати інтерес: підзаголовки та основні схеми, що розкривають суть; 3 хвилини для того, щоб донести основний текст [3]. Застосовуючи це, графічному дизайнеру важливо приділити увагу розміру шрифту та його вагу для чіткого розмежування рівнів інформації. Тому акцентуючи увагу на музично-танцювальній специфіці країн Латинської Америки, зокрема Аргентині, Домініканській Республіці, Кубі та Бразилії можна взяти контурну карту, на якій кольорами виділити території цих країн і виділити шрифтами Bebas Neue, Playfair Display, Montserrat та Open Sans (або Lato). Дизайн

заголовку в навчальному плакаті передбачає: (рівень 1): BEBAS NEUE (великий кегель, можливо, вертикально або по діагоналі наведення інформації). Підзаголовок (як рівень 2): Playfair Display (наіедення курсивом або звичайне накреслення шрифту без засічок, меншим розміром). Основний текст (як рівень субпідрядності візуалів інформації; 3): шрифт Open Sans (має звичайний розмір, це шрифт без засічок, його комфортний розмір сприяє належне опанування матеріалу учнями: 12-14 pt). Акценти/Інфографіка (як рівень субординації текстових блоків при візуалізації: MONTSERRAT BOLD (капслоком для виділення термінів всередині тексту або підписів під фото).

Щоб цей текст не виглядав «сухою довідкою», а став візуальним ключем до розуміння суті латиноамериканської культури, дизайнер може використати прийом візуального синтезу (робота з фактурами та патернами). Замість використання декількох кольорів, можна використати текстури, що асоціюються з культурами: для фрази «місцевими індіанськими традиціями»: використати підкладку у вигляді геометричного орнаменту інків/майя або текстуру грубої тканини; для фрази «європейська мелодика» використати легку нотну графіку, тонкі лінії, віньєтки або текстуру паперу/пергаменту; для фрази «африканською ритмікою» ужити патерн «тваринний принт» (леопард, зебра) або грубі мазки пензля, текстуру дерева (барабани). Загальне композиційне рішення такого навчального плакату: зробити колаж, де ці шматки текстур «рвуться» і склеюються в єдине ціле, утворюючи фон для тексту.

Під час ознайомлення з творчістю Карлоса Гарделя та Астора П'яцолли важливо надати здобувачам розуміння про те, що танго як один з найяскравіших танців Аргентини можна не тільки танцювати, а ще й співати. Тут ідеально підійде, як видається, композиційний прийом «Порівняльний диптих» (зіставлення двох частин). Доцільно розділити площину плаката (або відповідний блок) на дві рівнозначні частини, але з різним візуальним настроєм. Тому у плакаті ліва частина (Карлос Гардель): 1) Стил: Ретро-шик, естетика чорно-білого кіно 1930-х рр. 2) Колірний акцент: Сепія, глибокий

бордовий, золото. 3)Фоновий образ: Силует чоловіка в капелюсі-федорі (знаковий атрибут Гарделя) або вінілова платівка. Права частина (Астор П'яццолла): 1)Стиль: Модернізм, динаміка, джазова геометрія. 2)Колірний акцент: Контрастний чорний, електричний синій або яскраво-червоний. 3)Фоновий образ: Фрагмент бандонеона або ламані лінії, що символізують «Tango Nuevo». А також наявний контраст шрифтів, про який ми говорили раніше, щоб розрізнити характери: Гардель: заголовки м'які, з засічками (Playfair Display). Це підкреслить «емоційну пісню», лірику, тугу; а П'яццолла: заголовки рубані, жорсткі, геометричні (Vebas Neue або Montserrat). Це ніби підкреслює «революцію», «інтелект», «джаз».

Отже, сучасна трансформація освітнього простору в контексті вимог «Нової української школи» вимагає якісного оновлення засобів наочності. Відтак специфіка дизайну навчального плакату з теми: «Музично-танцювальна культура Латинської Америки» за програми з інтегрованого курсу «Мистецтво. 10-11 класи» (рівень стандарту), зумовлює необхідність застосування дизайнером методу візуального синтезу: використання колажування текстур, оверпринту та контрастної типографіки, що дозволяє наочно відтворити синкретизм індіанських, європейських та африканських традицій без текстового перенавантаження дизайн-продукту навчального плану.

Література:

1. Кізім С., Соловей В., Марущак О. Графічна діяльність у професійній підготовці здобувачів вищої освіти з декоративного мистецтва засобами цифрових технологій. *Мистецтво в культурі сучасності: Теорія та практика навчання*. 2024. № 4. С. 52–59. [https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024\(4\)-07](https://doi.org/10.31652/3041-1017-2024(4)-07)
2. Масол Л. Мистецтво. Рівень стандарту, профільний рівень: підручник для 10 (11) класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Освіта, 2019. 224 с.

3. Мистецтво. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 10-11 класи. Рівень стандарту. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
4. Does Your Content Meet the 3-30-3 Rule? URL: <https://www.technafax.com/does-your-content-meet-the-3-30-3-rule>
5. Music of the Modern Era study guides. Unit 8.2 Latin American music influences. URL: <https://fiveable.me/music-of-the-modern-era/unit-8/latin-american-music-influences/study-guide/VK0f8a0TsaPxISly>